

УДК 355.58

Сушко Н.С., аспірант спеціальності 263 Цивільна безпека
Науковий керівник: Чеберячко Юрій Іванович, д.т.н., професор кафедри цивільної безпеки та охорони праці.

(Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро, Україна)

СИСТЕМА КЕРУВАННЯ РИЗИКАМИ ПРИ ЛІКВІДАЦІЇ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

Враховуючи специфіку роботи та умови праці в яких виконують свої службові обов'язки рятувальники рівень ризику у їхній роботі значно вищий, ніж у переважної більшості.

Зазвичай до ризиків ставляться несерйозно та обговорюють лише поверхнево наприклад на тижневій нараді, а керування ризиками – це динамічна система, якою потрібно управляти постійно та приділяти багато уваги, особливо в такій професії як рятувальник.

Значно підвищений ризик травматизму та нещасних випадків є частиною середовища, в якому рятувальники виконують свою роботу. Багатьох ризиків неможливо уникнути, проте можна вжити заходів, щоб їх мінімізувати, а саме: навчання, досвід, захисний одяг та обладнання та реалізація відповідних стратегій і тактик.

Концепція ризику включає в себе ймовірність того, що відбудеться небажана подія і ймовірну величину або тяжкість небажаних наслідків. Термін ризик використовується в кількох контекстах для позначення небажаних наслідків, які можуть виникнути в різних ситуаціях. Ці наслідки можуть включати наступне: травматизм або смерть, втрата або пошкодження майна, матеріальні збитки інших, втрата здатності надавати послуги.

Управління ризиками включає в себе повний спектр заходів, які можуть бути використані для обмеження, зменшення або усунення ймовірності того, що відбудеться небажаний результат. Він також включає всі типи заходів, які можуть бути використані для обмеження, зменшення або усунення очікуваної величини небажаного результату, якщо він все-таки відбудеться.

Програма управління ризиками пожежної частини — це система функцій, компонентів і заходів, спрямованих на зниження рівня ризику в усьому підрозділі. Усі працівники відповідають за управління різними складовими цієї системи.

Заходи для зменшення ризиків повинні розроблятися на інженерному, освітньому та законотворчому рівнях. Також суттєвою проблемою рятувальних підрозділів в Україні є те, що за охорону праці відповідають люди без відповідної освіти. Досвід попередніх викликів та якісна підготовка, допомагають начальнику караулу прийняти рішення, яке піддає найменшому ризику з можливих і громадськість, і свою команду, тим не менш, потрібне старання, уважне, постійне застосування послідовних заходів безпеки під час кожної рятувальної операції, щоб ефективно зменшити ризик до прийняттого рівня та забезпечити караулу найвищий можливий рівень захисту.

Щоб бути ефективними, рішення щодо управління ризиками повинні ґрунтуватися на точній, своєчасній і повній інформації про наявні та потенційні небезпеки. Пожежні підрозділи повинні розробляти та впроваджувати інформаційні системи управління, які дозволяють планувати та керувати ризиками, як напередодні, так і безпосередньо на місці події.

Паперові системи можуть бути ефективними, але сучасні інформаційні технології швидко розвивають все ефективніші способи забезпечення особового та керівного складу інформацією, яка допомагає їм розпізнати, оцінити та контролювати ризики під

час надзвичайних ситуацій (наприклад, інтегровані плани, пов'язані з системою САПР (Стратегія інтегрованого автоматизованого проектування)).

Для створення ефективної програми управління ризиками пропонується використовувати 5 кроків.

Перший крок полягає в безпосередньому визначенні ризиків. До сфер ризику, які слід враховувати належать: ризик для працівників (травматизм, смертність, професійні захворювання); ризик пов'язаний з обладнанням (аварії, пошкодження внаслідок механічної несправності); природні ризики (стихійні лиха).

Другий крок полягає в оцінці потенціалу ризику. Вона передбачає визначення або оцінку ймовірності того, що подія відбудеться, і наслідків, які в такому разі виникнуть. Для оцінки потенційного ризику можна використовувати такі заходи як «частота» та «серйозність». Частота — це оцінка того, як часто втрата траплялася — або ймовірно станеться — в результаті будь-якого з ризиків, визначених під час етапу ідентифікації. Серйозність, яка становить другу половину фази оцінювання, оцінює потенційні втрати для організації через ідентифікований ризик.

Третій крок – правильна розстановка пріоритетності ризиків. Перелік ризиків для рятувальників є досить великим, деякі з них можна усунути швидко не затрачаючи багато часу та коштів, а є такі, які потребують значно більших зусиль та часу. Саме тому складання списку пріоритетності є важливим кроком для управління ризиками.

Четвертий крок- визначення та здійснення контрольних заходів. При цьому необхідно враховувати певні фактори, які часто взаємопов'язані: прогнозований ефект, необхідний час для впровадження заходів, час для результатів, необхідні ресурси, супутні витрати та фінансування.

Крок п'ятий - оцінка та перегляд виконаних дій та заходів.

Управління ризиками має бути безперервним процесом із встановленими механізмами моніторингу продуктивності та оцінки прогресу. Всі вжиті заходи мають привести до позитивної динаміки та зменшення частоти виникнення нещасних випадків. Зміни можуть бути помітні одразу, або може знадобитися певний час для отримання результатів. Етап оцінювання має відповідати крокам, які були зроблені для виявлення ризиків і моніторингу для підтвердження того, що вжиті заходи працюють.

Очевидно, що сама професія рятувальника майже всі робочі пов'язані з певним ризиком. Багато з цих ризиків можна легко ідентифікувати та оцінити. Однак жоден випадок не можна вважати буденним. Ось чому наявність невід'ємного ризику лише посилює потребу впроваджувати надійні стратегії управління ризиками на кожному рівні пожежної служби, а також до, під час і після кожного етапу ліквідації надзвичайних ситуацій.

Список використаних джерел:

1. Kipp, Jonathan D. & Loflin, Murrey E. (1996). Emergency incident risk management: A safety & health perspective.
2. NFPA. (2015). NFPA 1250, Recommended practices in fire and emergency service organization risk management. Quincy, MA: Author